

Klimatické změny negativně ovlivňují svět vážek v evropských rašelinistích

23.4.2025 - | Ostravská univerzita

Biologové z Ostravy a Olomouce před více než 20 lety zahájili monitoring vážek v rašelinistích na 27 chráněných místech v Česku a Polsku. Právě rašelinistě patří k historicky nejméně narušeným přírodním ekosystémům, kde až dosud na první pohled krajina zůstávala stejná. Jak ale ukazují proměny ve společenství vážek, na které upozorňují v nové studii, pod povrchem dochází k tichému, ale výraznému posunu. Výsledky této dlouhodobé studie byly publikovány v prestižním vědeckém časopise *Global Change Biology*, který patří mezi nejvýznamnější světové periodika zaměřená na dopady globálních změn na přírodní ekosystémy.

*„Vážky mimořádně citlivě reagují na změny prostředí a jsou výtečnými indikátory jakýchkoliv odchylek. Rašelinistě, která tisíce let odolávala klimatickým výkyvům, dnes můžeme vnímat jako barometry globální změny. I když celkový počet druhů vážek zůstal zhruba stejný, složení společenstev se výrazně proměnilo. Ve značné míře vymizely ohrožené a ekologicky cenné druhy, stejně jako druhy vázané na chladná a kyselá prostředí, jako například šídlo sítinové (*Aeshna juncea*) nebo vážka tmavoskvrnná (*Leucorrhinia rubicunda*). Přibýly naopak teplomilné a obecně rozšířené druhy, které si dokážou poradit v různorodých podmínkách, jako například vážka žíhaná (*Sympetrum striolatum*) nebo šidélko páskované (*Coenagrion puella*). Změny, které jsme zaznamenali, ukazují, že překračujeme hranici ekologické stability – a to i v oblastech, které nejsou přímo ovlivněny lidskou činností,“* říká vedoucí výzkumu Aleš Dolný z Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity.

Jde tak o typický příklad ekologické homogenizace, kdy z přírody mizí unikátní druhy a jsou nahrazovány běžnějšími, což vede ke ztrátě biologické jedinečnosti. Výsledky studie zároveň potvrzují, že změny klimatu samy o sobě, bez dalších vnějších vlivů, mohou vyvolat zásadní reorganizaci přírodních společenstev.

„Náš vědecký tým využil pokročilé metody ekologického modelování a analýzy fylogenetických vazeb mezi druhy. Na základě jejich vlastností – například teplotní tolerance, míry ohroženosti či specializace na daný typ stanoviště – jsme dokázali odhalit vzorce, které předznamenávají budoucí vývoj těchto společenstev. To, že se takové posuny odehrávají i v přísně chráněných oblastech bez přímého lidského zásahu, je silným varováním. Ukazuje to, že klimatická změna je hluboká a všudypřítomná,“ doplňuje spoluautorka studie Hana Šigutová z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Studie odhaluje nejen znepokojivé změny v dosud stabilních ekosystémech, ale zároveň ukazuje, že právě tato místa mohou fungovat jako varovné majáky klimatických dopadů. Vědci proto volají po systematickém sledování ohrožených lokalit a důsledném zohlednění potřeb jednotlivých druhů v ochranných strategiích. Jen tak se dá předejít změnám, které by mohly zasáhnout nejen rašelinistě, ale i celou krajinu.

<https://www.osu.cz/31552/klimaticke-zmeny-negativne-ovlivnuji-svet-vazek-v-evropskych-raselinistich>